

INSPIRATIE VOOR DEN HAAG

Maar al te vaak mopperen bestuurders en toezichthouders op de leden van de Tweede Kamer als deze weer met een wens voor nieuwe wetgeving komen, waar die bestuurders en toezichthouders niet op zitten te wachten. In de afgelopen decennia is het herhaaldelijk voorgekomen dat de politiek het noodzakelijk achtte om in te grijpen; de bonuscultuur in het bedrijfsleven in de jaren negentig en de hoge salarissen voor de bestuurders, de stapeling van toezichthoudende functies naast een reguliere baan. Het baarde de politiek destijds al zorgen: goed bestuur en toezicht. De publieke sector ontkwam evenmin aan een kritische blik. Met name de hoogte van bezoldiging van bestuurders van universiteiten, zorginstellingen en woningbouwcorporaties vormde een doorn in het oog voor een belangrijk deel van de politiek. Het leidde uiteindelijk tot de komst van de WNT met maximum bedragen voor de bestuurders in de publieke sector. Met andere woorden: goed bestuur en toezicht is ook een onderwerp in Den Haag.

De invoering van de WNT heeft de discussie over salarissen in de publieke sector getemperd. De regeling wordt toegepast en voor de politiek is er geen aanleiding meer om hier nog iets van te vinden.

De manier waarop bestuur en toezicht plaatsvindt is nog steeds relevant, ook voor media, politici en andere betrokkenen, maar is naar andere thema's verschoven. Centraal staan nu de kwaliteit van onderwijs, en of de interne toezichthouder wel voldoende aandacht voor de missie van de instelling heeft in plaats van alleen maar aandacht voor de financiële prestaties. En is er geen sprake van ongewenste belangenverstrengeling tussen bestuurders, toezichthouders en onderwijsadviesbureaus, zoals vorig jaar in een *Nieuwsuur*-uitzending aan de orde werd gesteld? Of: past de invulling van vakken als burgerschap nog wel binnen de Nederlandse opvattingen over de democratische rechtsstaat? Bestuurders en toezichthouders bepalen deze keuzes, maar de samenleving vindt er ook iets van.

De politiek verwacht dat de interne toezichthouder weet welke rol en verantwoordelijkheid hij of zij heeft. En dat hij/zij het bestuur erop aanspreekt als deze in zijn beleid onvoldoende doet om goede zorg of goed onderwijs te geven. Het frustreert de politiek als ze het gevoel krijgt dat dit onvoldoende of niet gebeurt. De aandacht van kamerleden voor de manier waarop burgerschap op Islamitische of reformatische scholen plaatsvindt, is daar een voorbeeld van. Dat het schoolbestuur toch zijn eigenwijze beleid blijft uitvoeren en niet aanvoelt dat het anders moet. Als dan de toezichthouder hier

Voor elk nummer wordt een filosoof, denker, theoloog, antropoloog, dichter of kunstenaar uitgenodigd om het thema van die editie – of juist een alternatief onderwerp – te ‘overpeinzen’. Met hun persoonlijke kijk daarop kunnen zij verdieping bieden en wellicht inspireren tot nieuwe inzichten of een andere blik.

evenmin op aanspreekbaar is, wordt de roep van de politiek om in te grijpen groter. En als de minister het gevoel heeft dat hij/zij hier onvoldoende instrumenten voor heeft, dan wordt om nieuwe wetgeving gevraagd. Dat is tegen het zere been van veel bestuurders en toezichthouders. Als gevolg van een enkel incident komen er nieuwe regels, terwijl het overgrote deel van de sector het wel goed doet.

Deze gevoelens van bestuurders en toezichthouders zijn begrijpelijk. Waarom moet op basis van een enkel incident direct weer naar het wetgevende instrument worden gegrepen, zoals het ministerie van OCW voornemens is te doen? Welke regel we ook invoeren, er zullen altijd incidenten blijven. De politiek heeft echter ook een punt; als er van de zijde van de besturen en toezichthouders onvoldoende responsief wordt gereageerd. In plaats van te mopperen op de politiek zouden bestuurders en toezichthouders er alles aan moeten doen om de rotte appels te laten verdwijnen: zelfevaluaties uitvoeren, verantwoording afleggen, collega's aanspreken op hun gedrag, niet meedoen met achterkamertjesgeroddel, intervisie, opleiding, ruimte voor nuance én gesprek. Een andere vorm van zelf de verantwoorde-lijkheid nemen heeft de onderwijssector in navolging van de zorg opgepakt; bestuurders in het primair en voortgezet onderwijs laten zich allemaal accrediteren. Toezichthouders

verplichten zich meer te gaan professionaliseren, zoals in de recent aangenomen code goed bestuur voor het funderend onderwijs is vastgelegd. Zodat ze hun rol steeds beter waar kunnen maken. Toezichthouders en bestuurders die Den Haag inspireren in goed bestuur en toezicht; het is de overpeinzing waard.

Jan Jacob van Dijk was lid van de Tweede Kamer en gedeputeerde in Gelderland. Tegelijkertijd was hij bijzonder hoogleraar christelijk sociaal denken aan de VU (2005-2020). Na zes jaar onderwijsbestuurder is hij momenteel onder andere voorzitter van de Raad voor leefomgeving en infrastructuur (Rli) en toezichthouder in zorg, onderwijs en welzijn. Bovendien is hij voorzitter van de Vereniging voor Onderwijsbestuurders (VvOB)

